

МАСОВІ КОМУНІКАЦІЇ ЗА КОРДОНОМ

Visn. Lviv. Univ., Ser. Zhurn. 2020: 47; 99–108 • DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2020.47.10509>

УДК 316.77:3МІ(470):(327:316.776.23)

КУЛЬТУРНА ЕКСПРОПРІАЦІЯ І ГЕОПОЛІТИЧНІ МАНІПУЛЯЦІЇ В РОСІЙСЬКОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

Марія Доценко

Донецький національний університет імені Василя Стуса

вул. 600-річчя, 21, 21021, Вінниця, Україна

e-mail: m.dotsenko@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-9030-7724>

Предметом проведеного аналізу стало явище культурної експропріації та геополітичних маніпуляцій в російському медіадискурсі. Виявлено широке медійне впровадження історичних фейків (ототожнення українського історичного досвіду та територій із поняттям «російський»), штучна органічність побутування яких зумовлена довготривалим стиранням кордонів українськості, зокрема експропріацією історичного спадку Русі (вивезенням і неповерненням писемних пам'яток).

Ключові слова: геополітика, медіа, медіадискурс, медіатекст, російська агресія, фейк.

Постановка проблеми. Дослідження природи наповнення нинішнього російського медіадискурсу актуальне і через тривалу російську агресію, і з огляду на перспективи примирення, що передбачають формування нових картин світу для представників обох сторін. Роль медіа у цьому процесі надзвичайно вагома, зважаючи на осмислену історію використання інформаційних технологій для творення культурних кодів.

Агресивна, і в сенсі фізичному, і в сенсі інформаційному, поведінка російської сторони багатьом сучасникам видається чимось новим, проте насправді така стратегія має давній фундамент. Варто згадати хоча б, що на початку ХХ ст. в Російській імперії жоден документ не фіксував існування багатомільйонного українського народу, а українську культуру в усіх її проявах таврували як провінційний атрибут культури панівної – загальноімперської.

Джерела цього явища глибокі і сягають часів Русі, коли були скоєні перші спроби експропріації протоукраїнського культурного пласту (представленого зокрема писемними пам'ятками) з боку майбутньої Московської держави.

Мета статті дослідити геополітичні аспекти нинішнього російського медіадискурсу у зв'язку зі здійснюваною культурною експропріацією.

Зазначена мета вимагає вирішення таких **завдань**:

- а) простежити витоки культурної експропріації;
- б) схарактеризувати ситуацію щодо мовного питання, пов'язану з писемними пам'ятками.
- в) окреслити ідеологічні причини заборони українських досліджень писемних пам'яток;
- г) проаналізувати геополітичні елементи російського медіадискурсу;
- д) виявити кореляцію між фактами експропріації та нинішнім російським медійним дискурсом.

Теоретичне підґрунтя. Вивченню медіадискурсу присвячені дослідження таких українських науковців, як М. В. Бутиріна¹, А. А. Кондирко², В. В. Павленко³, Д. Ю. Сизонов⁴, І. В. Тирон⁵, Ю. О. Шевлякова⁶, Н. О. Шубенко⁷ та ін.

Проте аналізу саме російського медіадискурсу присвячені поодинокі статті⁸.

Методологічна основа дослідження. У ході дослідження було застосовано поєднання методів дискурс-аналізу і критичного дискурс-аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загальновідомим (але не загальноновизнаним) є положення про братерство українців і росіян, приналежність їх до єдиного народу. А от про відсутність братерських відносин свідчить довго замовчуваний досвід минувшини: грубе насильне вилучення писемних пам'яток з Києва та інших українських міст для майбутнього Московського князівства.

Більшість шедеврів української книжкової культури викрадали під час масштабних пограбувань, початок яких пов'язують із ім'ям Андрія Боголюбського – князя, відомого розоренням стародавнього Києва, основоположника майбутньої Московської держави, канонізованого Російською православною церквою. Роль А. Боголюбського у вивезенні з України духовних і матеріальних набуток Києва ясно окреслена у свідченнях літописця: «... І взяли вони Київ... І грабували вони два дні увесь город – Подолля і Гору, і Софію, і Десятинну Богородицю... І взяли вони майна безліч, і церкви оголили од ікон, і книг, і риз, і дзвони познімали»⁹.

¹ Бутиріна, М. В. (2009), *Стереотипи масової свідомості: особливості формування та функціонування у медіасередовищі*, Видавництво «Слово», Дніпропетровськ, 368 с.

² Кондирко А. А. (2014), Сучасні концепції поняттєвої інтерпретації «дискурсу» в соціальній комунікації, *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского, Серія «Филологія. Соціальні комунікації»*, том 24 (63), № 4, Часть 1, С. 152–156.

³ Павленко В. В. (2016), Основні дисциплінарні підходи до вивчення воєнного медіадискурсу. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Соціальні комунікації»*, вип. 16, С. 127–132.

⁴ Сизонов Д. Ю. (2013), Медіатекст та медіадискурс у сучасному медійному просторі, *Studia Linguistica*, вип. 7, С. 389–392.

⁵ Тирон І. В. (2010), Особливості структурно-семантичної організації медійного дискурсу (на матеріалі газетних та журнальних медіатекстів), *Нова філологія*, вип. 38, С. 105–110.

⁶ Шевлякова Ю. О. (2013), Особливості дискурсу Інтернет-ЗМІ (на матеріалі англomовних онлайн журналів для підлітків), URL: <http://naub.oa.edu.ua/2013/osoblyvosti-dyskursu-internet-zmi-na-materiali-anhlo-movnyh-on-lajn-zhurnaliv-dlya-pidlitkiv/>

⁷ Шубенко Н. О. (2012), Аудіовізуальний медіатекст: специфіка, структура, властивості, URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Kis/2012_1/30.pdf.

⁸ Каблуков Е. В. (2013), Современный российский медиадискурс в идеологическом аспекте, *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Філологічні науки*, вип. 34, С. 123–126.

⁹ Ізборник (2010), *Літопис руський. Роки 1169–1174*. URL: <http://litopys.org.ua/litop/lit19.htm>.

Науковець Яким Запаско виявив, що донині збережено 128 древніх писемних манускриптів-пам'яток, створених в XI–XVIII ст. В «Українській рукописній книзі» автор наголошує, що більшість цих надбань українського народу, які сьогодні знаходяться поза межами України, привласнили інші держави. Із тринадцяти відомих пам'яток книжкового мистецтва XI століття в київських книгосховищах зберігається лише одна – *Миссал або глаголичні листи*. А серед вивезених з території України такі цінності, як *Остромистрове Євангеліє* (1056), *Ізборник Святослава* (1073), *Ізборник 1076 року, мініатюри Трірського Псалтиря* (1078), *Реймське Євангеліє* і *Чуднівський Псалтир* (пер. пол. XI ст.), *Туровське Євангеліє*, *Слово Григорія Богослова* (др. пол. XI ст.), *Сінайський патерик* та *Типографський устав* (кін. XI ст.)¹⁰. Більшість перших українських рукописних книг нині зберігається в російських книгосховищах: бібліотеці Академії наук Росії, Російській державній бібліотеці, Державному історичному музеї Росії.

Зв'язок української культурної традиції з Галицько-Волинським князівством також було порушено. Від початку XII ст. центр вітчизняного книготворення формувався на західноукраїнських землях. Як і в Києві, тут рукописна справа була зосереджена при монастирях і княжих дворах, зокрема – в Успенському соборі Галича, який збудував князь Ярослав Осмомисл у 1153-1157 рр., місцеві книжники ґрунтовно поповнювали збірку манускриптів.

До наших днів дійшов один з найцінніших тамтешніх текстів – рукопис Галицького Євангелія, створений 1144 р. в Крилосі (за кілька кілометрів від сучасного Галича), обсягом 228 аркушів. Унікальність цієї пам'ятки полягає в тому, що її творці першими серед східнослов'янських книжників фактично виконали велику упорядницьку роботу, згрупувавши текст в окремі чотири частини за приналежністю до авторів (євангелістів Матвія, Марка, Луки та Іоанна). Ця пам'ятка давньої української рукописної справи також зберігається закордоном, оскільки була вивезена з Галича в середині XVII ст. і нині представлена в одному з московських музеїв.

Книжкові осередки діяли з XII ст. і при Городиському (на території нинішньої Львівщини) та Богородичному (біля Володимира-Волинського) монастирях. Є припущення, що саме тут могло бути написане Добрилове Євангеліє – пергаментна книга обсягом 271 сторінка. Цінність рукопису в тому, що він має багату оздобу: по чотири заставки і фігурні мініатюри, близько чотирьохсот ініціалів. Цей рукопис дійшов до наших днів без оправи і знову ж таки для України є втраченим: нині він – власність Росії.

Вивезення рукописних свідчень давньоукраїнської доби підсилило встановлення міцного північно-східного окупаційного впливу на століття в майбутньому, бо фактично будь-який захист українського питання був унеможливлений. Українська наука, яку імперія сприймала насторожено, не мала вільного доступу до давньоукраїнських писемних артефактів, які могли б засвідчити окремішність українського етносу.

Навіть дослідникам-історикам, українцям за походженням і вихованням (М. Максимовичу, М. Костомарову, О. Потебні, В. Антоновичу та ін.), не вдалося уникнути політичних лабетів. І в часи Російської імперії, і пізніше, за Радянського періоду, не було змоги публічно довести ненауковість і заполітизованість офіційних

¹⁰ Запаско Я. (1995), *Українська рукописна книга*, Світ, Львів, 478 с.

аргументів влади, яка відмовляла українцям у праві на свою давньоруську рукописну спадщину, на своєрідність і самостійність своєї мови і культури.

Отже, найцінніші зразки культурної писемної спадщини поступово були вивезені з українських міст і не були повернені. Більшість перших українських рукописних книг нині зберігається в Росії: в бібліотеці Академії наук Росії, Російській державній бібліотеці, Державному історичному музеї Росії та ін. Вивезення рукописних свідчень давньоукраїнської доби фактично обеззброїло будь-який захист українського питання.

Проблема визнання українських письмових пам'яток погіршилась через активізацію роботи з цими артефактами представників офіційної російської науки, котрі цілеспрямовано залучили цей матеріал до наукового обігу, розглядаючи давні писемні набутки як елемент російської культури, як вступний розділ до історії російської книги.

Зацікавлення експропріацією пам'яток ґрунтується не лише на територіальній приналежності до України. Я. Запаско стверджує, що вивчення вилучених раритетів дає змогу ознайомитися з частиною словникового запасу давньоукраїнської мови, тобто тієї мови, якою розмовляли в Києві в X–XI століттях¹¹. Окрім територіального переміщення писемних артефактів, відбулося й часткове стирання в них ознак української мови.

Згодом така тактика уможливила трактування української мови як говірки з межох російської.

Множення давньоукраїнських книг із обов'язковою заміною граматичних і мовних особливостей у російських монастирях здійснювалося за вказівкою московських ієрархів. Із втратою оригіналів київського походження з усіма явними ознаками тогочасної української мови такі твори ставали вже власністю нових їхніх творців.

Отож, перші три редакції «Києво-Печерського патерика», здійснені у XV ст., виявилися усталеним текстом для наступних його переписувань і передруків, які щоразу супроводжувалися редакторським втручанням. Найбільше змін патерик зазнавав у мовному плані згодом, коли над ним працювали ченці російських монастирів або московські друкарі. Вони свідомо змінювали яскраво виражені українізми, подаючи значний лексичний ряд у російськомовному написанні (до прикладу, прикметникові закінчення *-аго* замість *-ого*; чи *-иі* замість *-иї*), чимраз більше віддаляючи пам'ятку від оригінального звучання, поступово залучаючи її до своєї культури.

Наукового зацікавлення в мовній площині набуває розгляд Пересопницького Євангелія. Книга є наочним свідченням активного вживання української мови в нашій церкві вже в середині XVI ст., на чому раніше не наголошувалося з ідеологічних міркувань. Словникові, граматичні і синтаксичні особливості видання дають підстави говорити про високий рівень розвиненості народної мови на ту пору і про активне використання її у книжковому стилі. Мова цієї книги дуже наближена до простої народної, лише з частковими домішками церковнослов'янських і польських слів.

Визначальним також є випадок, пов'язаний з Реймським Євангелієм: прибувши до Франції у червні 1717 р., віце канцлер російського царя Петра I з почтом прочитали першу сторінку Євангелія і заявили, що воно написане їхньою мовою.

¹¹ Запаско Я. (1995), *Українська рукописна книга*, Світ, Львів, 478 с.

Спроби українських дослідників у різні періоди домогтися історичної справедливості залишалися поза увагою пануючих систем. Намагання вчених зосередити зусилля на з'ясуванні витоків вітчизняної рукописної книги наштовхувалися або на офіційну заборону, або на одноставну блокаду з боку представників офіційної науки.

Причини таких заборон варто шукати в ідеологічній площині: визнати навіть теоретично факт існування давніх українських рукописів («Велесову книгу», «Літопис Аскольда» чи «руські» видання Євангелія і Псалтиря, які ще 860 р. показували Св. Кирилу в Херсонесі), що не збереглися, означало б зруйнувати постулати російської історичної науки, а саме положення щодо спільної колиски «трьох братніх народів», їхньої спільної мови, а також щодо ролі «старшого брата» у формуванні й збагаченні культури слов'янських народів.

Якщо в період перебування України в складі Російської імперії деякі автори мали змогу публікувати у неофіційних друкованих органах на кшталт «Київської старовини» свої міркування щодо різних шляхів виникнення й розвитку культур трьох слов'янських народів (українського, білоруського і російського), то із утвердженням на колишніх просторах імперії радянської влади робити це ставало майже неможливо через жорстокість цензури і репресивні заходи проти активістів.

З ідеологічних причин у період радянщини не могло з'явитися жодної об'єктивної наукової публікації, присвяченої витокам української літописної книги. Домінувала затверджена згори так звана наукова концепція «спільної колиски», «спільного коріння», за якої весь колосальний культурний і науковий набуток, уся духовна спадщина Русі присвоювала Росія. Як суто українські можна було розглядати й досліджувати лише ті рукописи, які створені були на українських теренах, починаючи з XIV століття. Такі вимоги є свідченням продовження імперської політики

Тож можна підсумувати, що заборона об'єктивних досліджень української писемної спадщини ґрунтувалася на дотриманні ідеологічних настанов за часів як Російської імперії, так і радянської окупації.

Наслідки культурно-історичної експропріації Росією історичних, мистецьких, духовних набутоків України мають загрозливий характер. Від 2014 року у російському медіадискурсі було виявлено збільшення інформаційного наповнення геополітичного характеру, продиктованого державними діячами і чиновниками.

Медіа повідомили, що на зустрічі з істориками 5 листопада 2014 року Володимир Путін ствердив, що Київська Русь і Росія – це тотожні поняття: *«Вот Ярослав Мудрый, он мудрый, конечно, человек, он много сделал для развития страны, но престолонаследие он не определил так, как это было в некоторых западных странах. Формула, по которой наследовался престол в России, была очень сложной и запутанной и привела к раздробленности.... И всё это привело к раздробленности и к ослаблению Российского государства»*¹².

Хрещення київського князя Володимира в Херсонесі В. Путін також пов'язав з Росією, не згадавши Київ чи Україну: *«Херсонес – это Севастополь. Представляет, какая связь между духовными истоками и государственной составляющей, имея в виду борьбу за это место, за Крым в целом, за Севастополь и Херсонес. По*

¹² Официальные сетевые ресурсы Президента России (2014), Встреча с молодыми учеными и преподавателями истории, URL: <http://kremlin.ru/events/president/news/46951>

сути, российский народ много веков борется за то, чтобы стать у своей исторической духовной купели»¹³.

Слід зауважити, що ще з весни того ж року в російській версії «Вікіпедії» зник термін «Киевська Русь», а замінено його було на «Древнерусское государство».

Хрестоматійним став випадок, коли сучасна Росія намагалася поширити вектори присвоєння українських історичних надбань. Йдеться про коментар Володимира Путіна на зустрічі з Еммануелем Макроном 29 травня 2017 році щодо походження французької королеви Анни Ярославни і її батька Ярослава Мудрого. Президент Росії назвав їх «русскими», на що зі скепсисом відреагували й українські, і світові медіа.

Щодо нарративу російських ЗМІ після спростування історично фейку канал «Россия 24» продовжив підтримувати позицію В. Путіна. У серпні 2017 року в ефірі випуску новин прозвучав такий коментар:

«Президент Франции Эммануэль Макрон приписал княгине Анне Ярославне украинское происхождение. Об этом он сказал на встрече с Петром Порошенко, заявив, что дочь Ярослава Мудрого занимает важное место в истории отношений Парижа и Киева. ... При этом месяцем раньше о княгине с французским коллегой говорил Владимир Путин. На встрече в Париже наш президент назвал Анну Ярославну русской, и заявил, что, по сути, франко-русские отношения начались с ее брака с Генрихом I в 1051 году. Макрон тогда против этого не возражал, а Порошенко обвинил Путина в попытке похитить княгиню в российскую историю, а Ярослава Мудрого назвал древнеукраинским князем»¹⁴.

Задля збереження лінії державної політики і залагоджування конфузу, «Россия 24» вдається до низки маніпуляцій, починаючи від негативних семантичних нюансів (поширене значення слова «приписать» – в російській мові – додати до певного офіційного документу помилкові, що не відповідають дійсності, відомості з корисливою метою), закінчуючи потрактуванням відсутності коментаря як офіційної згоди. Приналежність Анни Ярославни до Росії подається як незаперечний факт.

Геополітичний медійний нарратив з часом не вщухає, а навпаки розпалюється. Російський медіадискурс 2019 року також позначений низкою пропагандистських матеріалів історичної тематики.

В ефірі програми «Вечер с Владимиром Соловьевым» від 20 січня 2019 р. на телеканалі «Россия 1» ведучий зробив наступну заяву щодо спадкоємності Росії стосовно Київської Русі, псевдо-аналізуючи власні назви державних утворень: *«Если сделать все возможные ошибки в слове Россия, то получится Украина. Это я к чему. Господин Трюхан в прошлый раз на полном серьезе задал мне вопрос: а какое отношение имеет Русь к России? Я понял, что это уже все. Когда украинская пресса начала подхватывать, стало понятно, что они все что ли в школе не учились. Откуда появился термин Россия? Как раз через Константинополь. Они специфическим образом выговаривали Русь и специфическим образом произносили – связь-то прямая. Ну какие же интересные люди!»¹⁵.*

¹³ Там само.

¹⁴ Россия 24 (2017), Макрон назвал княгиню Анну Ярославну украинкой. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=x07RQdzi2mA>

¹⁵ Obozrevatel (2019), «Вимовляли Русь по-особливому»: Соловйов видав новий перл про Росію, URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/abroad/vimovlyali-rus-po-osoblivomu-solovjov-vidav-novij-perl-pro-rosiyu.htm>

Позицію В. Соловйова підтримав присутній у студії політолог Сергій Міхеєв, який наголосив на втраті Україною причетності до історії Русі: *«На самом деле, концепт этот известный. И это именно попытка похитить: присвоить себе чужую идентичность, потому что другую идентичность строить достаточно сложно. Все таки скажу, кто на самом деле Русь. Вот мы, оставшись русскими, понесли это Русь дальше, а Украина от этой русскости отказалась. Да! Когда-то вы были Русью!»*¹⁶.

Таку абсурдну точку зору легко сприймають широкі маси на російських територіях і не тільки, оскільки мають міцне опертя, століттями формоване офіційною окупаційною владою.

9 травня 2019 р. медіа поширили виступ В. Путіна, який назвав Київ «давньою російською столицею»: *«Победа добывалась отвагой участников обороны древних русских столиц: Киева и Великого Новгорода»*¹⁷.

Знову ж таки на телеканалі «Россия 1» в програмі «Вечер с Владимиром Соловьевым» від 18 вересня 2019 р. депутат Держдуми Костянтин Загулін розказав про тисячолітню історію Росії: *«У нас история государственности, которая длится, непрерывно превращаясь из одной формы в другую, тысячу лет. У вас эта государственность существует двадцать лет»*¹⁸.

У підсумку зазначимо, що з початком російської агресії на Сході медіадискурс супротивника збагатився формулами, за якими Русь і Росія – тотожні поняття, Київ – російська столиця, українські історичні персоналії княжої доби – російські, Україна не має відношення до Русі. Варто зауважити, що раніше йшлося про активне послуговування узагальнюючою формою «русский», а вже нині помічаємо відмову від неї, побутування слова «російський» задля подальшої тотальної узурпації історичного минулого України.

Сучасний російський медіадискурс активно поширює історичні фейки, головною метою яких є геополітична зацікавленість. Високий рівень адаптивності таких наративів пояснюється довготривалою експропріацією українського культурного досвіду, стиранням меж українськості.

Результати і перспективи подальших досліджень. Результати дослідження становлять собою основу для виявлення культурно-історичних фейків у медіадискурсі.

Висновки. Найцінніші зразки культурної писемної спадщини України були вивезені з українських міст. Більшість перших українських рукописних книг нині зберігається в Росії: в бібліотеці Академії наук Росії, Російській державній бібліотеці, Державному історичному музеї Росії та ін. Вивезення рукописних свідчень давньоукраїнської доби фактично обеззброїло будь-який захист українського питання. Вже існуюча проблема визнання українських письмових пам'яток погіршилась через активізацію роботи з цими артефактами представників офіційної російської науки,

¹⁶ Obozrevatel (2019), «Вимовляли Русь по-особливому»: Соловйов видав новий перл про Росію, URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/abroad/vimovlyali-rus-po-osoblivomu-solovjov-vidav-novij-perl-pro-rosiyu.htm>

¹⁷ Новости (2019), Путин назвал Киев древней русской столицей. Парад Победы 2019. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=N72JrEkOrg>

¹⁸ Obozrevatel (2019), «Тисячолітня Росія!» У Держдумі зганьбилися безглузким фейком, URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/abroad/tisyacholitnya-rosiya-u-derzhdumi-zganbilisya-bezgluzdim-fejkom.htm>

котрі цілеспрямовано залучили цей матеріал до наукового обігу, розглядаючи давні писемні набутки як елемент російської культури, як вступний розділ до історії російської книги зокрема і писемності в цілому.

Окрім територіального переміщення писемних артефактів, відбулося й стирання в них ознак української мови через вилучення українізмів під час множення рукописів вже в російських монастирях тощо. Із втратою оригіналів київського походження з усіма ознаками тогочасної української мови такі твори, відповідно й культурно-історична доба їхнього створення, ставали вже власністю нових їхніх творців. Пізніше така тактика призвела до визначення української мови як говірки в межах російської.

Заборона об'єктивних досліджень української писемної була наслідком ідеологічних настанов за часів Російської імперії та радянської окупації коли однаково відстоювали наукові положення щодо спільної колиски «трьох братніх народів», «спільного коріння», спільної мови.

Сучасний російський медіадискурс продовжує поширювати історичні фейки з метою подальшої експропріації українського культурного досвіду та стирання меж українськості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бутиріна, М. В. (2009), *Стереотипи масової свідомості: особливості формування та функціонування у медіасередовищі*, Видавництво «Слово», Дніпропетровськ, 368 с.
2. Obozrevatel (2019), «Вимовляли Русь по-особливому»: Соловйов видав новий перл про Росію, URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/abroad/vimovlyali-rus-po-osoblivomu-solovjov-vidav-novij-perl-pro-rosiyu.htm>
3. Официальные сетевые ресурсы Президента России (2014), Встреча с молодыми учеными и преподавателями истории, URL: <http://kremlin.ru/events/president/news/46951>
4. Запаско Я. (1995), *Українська рукописна книга*, Світ, Львів, 478 с.
5. Каблуков Е.В. (2013), Современный российский медиадискурс в идеологическом аспекте, *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Філологічні науки*, вип. 34, С. 123–126.
6. Кондрико А.А. (2014), Сучасні концепції поняттєвої інтерпретації «дискурсу» в соціальній комунікації, *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского, Серия «Филология. Социальные коммуникации»*, том 24 (63), № 4, Часть 1, С. 152–156.
7. Изборник (2010), Літопис руський. Роки 1169–1174. URL: <http://litopys.org.ua/litop/lit19.htm>
8. Россия 24 (2017), Макрон назвал княгиню Анну Ярославну украинкой. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=x07RQdzi2mA>
9. Павленко В.В. (2016), Основні дисциплінарні підходи до вивчення воєнного медіадискурсу. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Соціальні комунікації»*, вип. 16, С. 127–132.
10. Новости (2019), Путин назвал Киев древней русской столицей. Парад Победы 2019. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=N72JrEkOrg>

11. Сизонов Д.Ю. (2013), Медіатекст та медіадискурс у сучасному медійному просторі, *Studia Linguistica*, вип. 7, С. 389–392.
12. Тимошик М. (2002), Українське книгописання дохристиянської доби: до проблеми розробки нової концепції, *Наукові записки Інституту журналістики*, № 6, С. 116-128.
13. Тирон І. В (2010), Особливості структурно-семантичної організації медійного дискурсу (на матеріалі газетних та журнальних медіатекстів), *Нова філологія*, вип. 38, С. 105–110.
14. Obozrevatel (2019), «Тисячолітня Росія!» У Держдумі зганьбилися безглуздим фейком, URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/abroad/tisyacholitnya-rosiya-uderzhdumi-zganbilisya-bezgluzdim-fejkom.htm>
15. Шевлякова Ю.О. (2013), Особливості дискурсу Інтернет-ЗМІ (на матеріалі англомовних он-лайн журналів для підлітків), URL: <http://naub.oa.edu.ua/2013/osoblyvosti-dyskursu-internet-zmi-na-materiali-anhlomovnyh-on-lajn-zhurnaliv-dlya-pidlitkiv/>
16. Шубенко Н. О. (2012), Аудіовізуальний медіатекст: специфіка, структура, властивості, URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Kis/2012_1/30.pdf.

REFERENCES

1. Butyrina, M. V. (2009), *Stereotypy masovoi svidomosti: osoblyvosti formuvannia ta funktsionuvannia u mediaseredovyshchi*, Vydavnytstvo «Slovo», Dnipropetrovsk, 368 s.
2. Obozrevatel (2019), «Vymovlialy Rus po-osoblyvomu»: Soloviov vydav novyi perl pro Rosiiu. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/abroad/vimovlyali-rus-po-osoblivomu-solovjov-vidav-novij-perl-pro-rosiyu.htm>
3. Ofytsyalnye setevye resursy Prezidenta Rossyy (2014), Vstrecha s molodymy uchenymy u prepodavateliamy ystoryy, URL: <http://kremlin.ru/events/president/news/46951>
4. Zapasko Ya. (1995), *Ukrainska rukopysna knyha*, Svit, Lviv, 478 s.
5. Kablukov E.V (2013), Sovremennyy gosyiskyy medyadyskurs v ydeolohycheskom aspekte, *Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka, Filolohichni nauky*, vyp. 34, S. 123–126.
6. Kondryko A.A. (2014), Suchasni kontseptsii poniattievoi interpretatsii «dyskursu» v sotsialnii komunikatsii, *Uchenye zapysky Tavrycheskoho natsyonalnoho unyversyteta im. V.Y.Vernadskoho, Seryia «Fylolohiya. Sotsyalnye kommunykatsyy»*, tom 24 (63), № 4, Chast 1, S. 152–156.
7. Izbornyk (2010), Litopys ruskyi. Roky 1169–1174. URL: <http://litopys.org.ua/litop/lit19.htm>
8. Rossyia 24 (2017), Makron nazval kniahyniu Annu Yaroslavnu ukraynkoi. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=x07RQdzi2mA>
9. Pavlenko V.V. (2016), Osnovni dystsyplinarni pidkhody do vyvchennia voiennoho mediadyskursu. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Seriya «Sotsialni komunikatsii»*, vyp. 16, S. 127–132.
10. Novosty (2019), Putyn nazval Kyeв drevnei russkoi stolytsei. Parad Pobedy 2019. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=N72JjrEkOrg>
11. Syzonov D.Iu. (2013), Mediatekst ta mediadyskurs u suchasnomu mediinomu prostori, *Studia Linguistica*, vyp. 7, S. 389–392.

12. Tymoshyk M. (2002) Ukrainiske knyhopysannia dokhrystyianskoi doby: do problemy rozrobky novoi kontseptsii, *Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky*, № 6, S. 116-128.
13. Tyron I. V. (2010), Osoblyvosti strukturno-semantychnoi orhanizatsii mediinoho dyskursu (na materialy hazetnykh ta zhurnalnykh mediatekstiv), *Nova filolohiia*, vyp. 38, S. 105–110.
14. Obozrevatel (2019), «Tysiacholitnia Rosiia!» U Derzhdumi zghanbylysia bezghluzdym feikom, URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/abroad/tisyacholitnya-rosiya-u-derzhdumi-zganbilisya-bezgluzdim-fejkom.htm>
15. Shevliakova Yu. O. (2013), Osoblyvosti dyskursu Internet-ZMI (na materialy anhlomovnykh on-lain zhurnaliv dlia pidlitkiv), URL: <http://naub.ua.edu.ua/2013/osoblyvosti-dyskursu-internet-zmi-na-materiali-anhlomovnyh-on-lajn-zhurnaliv-dlya-pidlitkiv/>
16. Shubenko N.O. (2012), Audiovizualnyi mediatekst: spetsyfika, struktura, vlastyvoli, URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Kis/2012_1/30.pdf

CULTURAL EXPROPRIATION AND GEOPOLITICAL MANIPULATION IN RUSSIAN MEDIA DISCOURSE

Mariia Dotsenko

*Vasyl' Stus Donetsk National University.
St. 600th Anniversary, 21, 21021, Vinnitsa, Ukraine
e-mail: m.dotsenko@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-9030-7724>*

Main objective of the study is exploration of geopolitical aspects of the current Russian media discourse as a consequence of cultural expropriation, namely to trace the history of cultural expropriation; characterize the language of ancient written books; to investigate the ideological reasons for the prohibition of Ukrainian studies of written books; to analyze the geopolitical elements of Russian media discourse; to identify the correlation between the facts of the expropriation and the current Russian media discourse

The study used a combination of methods of discourse analysis and critical discourse analysis.

Prospects study is to identify the cultural and historical fake in the media discourse.

The study revealed that the most valuable specimens of cultural writing heritage were gradually removed from Ukrainian cities and were not returned. Most of the first Ukrainian manuscript books are now kept in Russia.

After the loss of originals of Kiev origin with all the clear features of the Ukrainian language, the manuscripts became the property of their new creators. The prohibition of objective studies of Ukrainian writing was the result of ideological reasons. With the beginning of Russian aggression in the East, in the media discourse of the enemy appeared the following formulas: Rus and Russia – identical concepts, Kiev – the Russian capital, Ukrainian historical figures – Russian, Ukraine has no relation to Rus. The high adaptability of these narratives is based on the long-term expropriation of Ukrainian history and culture.

The results of the study can be used in conducting information confrontation between Ukraine and Russia.

Key words: geopolitics, media, media discourse, mediatext, Russian aggression, fake.